

Мариана Тинчева-Еклесия
По кръстния път на войната

И ми каза: не запечатвай пророчествените думи на тая книга, понеже времето е близко.

Неправедният нека върши още неправда; нечистият нека се още скверни; праведният нека върши още правда, а светият нека се още осветява.

Ето, ида скоро, и отплатата Ми е с Мене, за да въздам всекому според делата му.

(Откр. 22:10–12)

Когато казах в София, че тръгваме на поклонническо пътуване към Босна и Херцеговина с автобус, признанието възбуди недоумение:

„И какво ще правите там, щом из онази земя все още мирише на война?“ – питаха близки.

„Тъкмо затова отиваме. Ще посетим едно селце, където Света Богородица се е явила през 1981 г...“ – започнах да обяснявам.

„Ти вярваш на такива измислици?“ – прекъснаха ме, преди да съобща онова, което очаквах да видя.

Да, вярвах, защото с очите си вече бях виждала чудеса, които сама не знаех как да си обясня и споделя – те не можеха да се разберат от нашите знания; дори науката не успяваше да даде отговор за тях.

В чудесния майски ден на тази последна година от XX век тръгнахме по пътя към Загреб с последна точка на поклонението в Меджугорие. Тръгнахме заради вярата, че Бог ни е поканил на Своя юбилей и ще бъдем ведно с други вярващи в Него.

Но докато пътувахме към Херцеговина, почти постоянно изпитвахме скръбта от разрухата, останала като незарастваща рана през последната война.

* * *

Меджугорие носи името си в картина – селище, оградено от планини. То се е сгушило в земята на Херцеговина, а красивата Адриатика е само стотина километра южно от него. Лозарство, тютюнопроизводство, градинарство бил основният поминък на населението допреди половин век. По-младите тогава тръгвали на гурбет в Германия, Италия, Франция, Австрия...

През 1936 г. жителите на няколко паланки започнали строителство на голям храм в центъра на селището, където за празничните неделни литургии се събирали стари и млади.

Някои семейства от близки по-малки селца изминавали пеша близо десет километра, за да получат причастие и да бъдат в обща молитва с хора от други селища. Хората тук вярват във възкръсналия Христос и спасението на душите.

Когато през последните три десетилетия започва да се говори, че Света Богородица се е явила във Фатима (Португалия) и Лурд (Франция), за да предскаже събития и да помогне с дела, дори някои местни свещеници на Меджугорие отсъдили, че явяването ѝ е невъзможно! Но през юни 1981 г. на хълма североизточно от центъра пред очите на няколко изумени деца се явява жена в светли дрехи и с венец

на главата. Тя разговаря с малките, а на въпроса коя е, отвръща, че е Божията майка. Децата се връщат в домовете си, разказват на родители и близки за нея, но никой не вярва на думите им.

Следващите дни тя отново и отново се явява, за да каже, че по тези земи ще настъпи война. На децата небесната гостенка препоръчва: „Молете се! Молете се за мир! Ако знаете колко ви обичам, бихте плакали от радост.“

Случаите са удивителни, но след време – забравени.

Когато през 1991 г. в Сърбия започва ужасната драма на войната, насилието, деленето, стари и млади в Меджугорие си спомнят, че Госпа (Света Богородица) е предсказала трагедията. Тогава всеки ден в големия храм се събират стотици хора, за да молят невидимата застъпница да спаси семействата и домовете им от разрухата. Нещо повече: местните поселници молят Бог да прости на враговете им – военните, у които е оръжието за унищожение... Чудото не закъснява: седем пилоти от сръбската армия, получили заповед да унищожат Меджугорие, дават служебни показания, че всеки път, когато се спускат над местността, плътни облаци им пречат да разговарят бомбите. А в небето между двата хълма над селището местните хора видели изписана думата МИР...

Днес Меджугорие, заедно с близките махали, събрани ведно, е център за поклонение на вярващи християни от много страни. След войната преди осем години много от младите хора са се завърнали в родното си място и го превръщат в живописен кът с частни хотели за поклоннически туризъм, цветни градини, магазини. В последните години светилището е посетено от 25 милиона богомолци. Катедралата от 1936 г. вече е малка да побере външните гости, затова в близост до нея са построени нови молитвени домове. Тук са описани случаи на изцеления, на разкаяние, обръщане към вярата...

Служат се утринни и вечерни литургии; за всички гости се предлага причастие. Много чужденци, посетили Меджугорие за първи път, искат да останат седмици, дори месеци... На паркинга за автобуси спират пътници от Бразилия, Карибите, Иран, Корея, Германия, Австрия... Някои отиват до мраморната скулптура на Света Богородица недалече от храма и коленичили, се молят за себе си и за свои близки. Други обикалят на колене три пъти. Молят се хора в инвалидни колички, плачещи, скърбящи, очакващи милост... Евангелието в катедралата се чете на различни езици според това от къде са пристигнали нови гости.

* * *

Нашата първа българска група пристигна на 6 май 1999 г.

Организирано от сестрите евхаристинки при католическия манастир „Св. Йосиф“ в София с благородното спонсорство на австрийското сдружение „Приатели на Меджугорие“, бяхме пропътували 1480 км за вярата. И видяхме с очите си истината – в Меджугорие няма следи от последната война, завършила преди пет години. Бяхме настанени в три частни пансиона, удобни и чисти като хотелите на Западна Европа.

Гостоприемството на местните хора е първото, което ни очарова. По време на закуската ни на следващия ден в 7:45 в утринната емисия на местното радио съобщиха за българското присъствие. Беше неделя. След час на празничната литургия в новия молитвен дом бяхме с братя и сестри от Италия и Бразилия. В края на проповедта италианският свещеник призова от амвона всички присъстващи да се молят за доброто бъдеще на България. Нашата група отвърна с „Амин“! Станали на крака, изпяхме „Христос Воскресе“. После всички се молихме за доброто бъдеще на Бразилия – присъстващите вярващи отговаряха с „Амин“! После за бъдещето на Италия... И младите италианци отговориха с „Амин“, после също изпяха за възкръсналия Христос! Тук местни хора и гости имат чувството, че са братя и сестри от Един Баща. Това усещане за едно цяло и общ език изпитахме с благоговейна радост и ние.

Още същия ден следобед, макар термометърът вън да отчиташе 32 градуса, цялата ни група от десет сестри евхаристинки и 45 миряни тръгна на поклонение към възвишението, където за първи път Света Богородица се е явила на децата. Местните хора твърдят, че ако човек измине бос пътя от шосето до Кръста на хълма, каквото поиска от Бог, ще се изпълни. Още в началото срещнахме поклонници от Южна Корея, Германия, Франция. Те се изкачваха боси и мълчаливи, унесени в своя молитва. Един кореец носеше на раменете си момче инвалид. Двамата бяха боси. Някой каза на английски, че Бог ги пренася по пътя на вярата! Камъните бяха малки, остри, пареха. Няколко човека от нас също се събуха: те искаха да преживеят част от мъчението, когато Исус Христос е носел Кръста Си към Голгота... Събрани около кръста на мястото, посочено от децата за явяването на Госпа, всеки човек се молеше за нещо, което би желал да получи. После всички се молихме за мир в онези земи на бивша Югославия, които все още са заплашени от военна сила.

Вечерта Евангелието в катедралния храм беше прочетено на осем езика. Следващата вечер – на дванадесет. Стотици хора, излезли от храма, поискаха да видят Светата Дева така, както се е явила преди 19 години на четирите момичета и двете момчета. Някои насочиха камери и

фотоапарати на юг, където залязваше слънцето, тъй като очаквах я да дойде от светлината. Една жена от Португалия каза, че я видяла сред множеството хора в бели дрехи. Друга беше чула гласа ѝ: „Помагайте на страдащите!“ Трета... Всеки я чуваше и виждаше така, както искаше да я срещне в живота – красива, добра, милосърдна. Казват, че тя се явява за предсказания и помощ на вярващи християни на Запад, тъй като те най-често я призовават в молитвените си броеници. За хората с упование в Бог нейното явителство не е чудо, а реалност. Затова все по-често я наричат Кралица на Мира и знаят, че в небесната си утроба тя носи любов, утеха, сила.

На следващата сутрин след закуската се изкачихме на втория хълм с огромен мраморен кръст, който се вижда от центъра на селището. На 14 спирки по пътя сестра Марта четеше молитви към Божията майка, предала Единородния си Син в жертва за изкуплението на човешкия род. Молитвите се отнасят към всеки човек: „Научи ни да разбираме смисъла на жертвата в нашия живот и всеки път, когато Бог ни дава изпитания, да откриваме Неговия промисъл за доброто на нашата душа.“

В следобедните часове посетихме общността „Полето на живота“, където 90 момчета наркомани се лекуват само с труд и молитва. Общността е на пет километра от центъра, основана е от сестра Елвира, монахиня от ордена на Сестри на милосърдието в Италия. Тя напуснала своя молитвен кръг и започнала да събира момичета и момчета на Рим, зависими от опиати. В началото създала условия те да се изолират от вредната за тях среда и без медикаменти постигнала добри резултати. По-късно такива комуни били основани в различни градове на Италия, а благородното дело се пренесло в по-големи градове на Европа и по целия свят. В „Полето на живота“ средната възраст на момчетата, лекуващи се от наркотична зависимост, е 25 години. Всички тук наричат сестра Елвира Майка на комуната...

В магазините за сувенири около храма в центъра на Меджугорие местни търговци проявиха изключителна щедрост: картички за спомен, пръстени, броеници бяха раздадени „за всички сестри и братя българи от групата“. Г-н Жаркович изпрати две дарения: голяма стенна броеница за епископ Христо Пројков, Апостолически екзарх на Католическата църква в България, и голям инкрустиран кръст за епископ Йоан, игумен на светата Рилска обител... За домакини и гости на Меджугорие Църквата не се дели на Православна, Католическа, Протестантска, дори мохамеданска – тук вярата и доброто сърце са достатъчна мярка на доказателство, че вярваш в Бог.

Навярно затова много хора и от нашата група поискаха да останат задълго. Но тръгнахме.

* * *

По серпентините на шосето, което само след час се спуска към гр. Мостар, пеехме благодарствени песни. Преди да стигнем първите къщи на пострадалия през последната война град, някой в автобуса напомни, че вековният му символ – каменният мост над р. Неретва, е унищожен съзнателно от вражеските самолети при въздушните нападения. От височината се виждат разрушени и подновени жилищни сгради, храмове на християни и мохамедани. И преди войната, и днес хората с различно изповедание живеят заедно, говорят един език, пазаруват в общи магазини, помагат си при нужда...

Младият отец Йосиф, енорийски свещеник, ни прие в храма „Мария – Майка на Църквата“. Изграден преди 20 години от стъкло и алуминий в съвременен стил, храмът отвън прилича на звезда. Свещенослужителят посочи покрива, разрушен през войната, но вече частично възстановен.

– Шест години тук служихме литургии без покрив, а винаги беше препълнено с вярващи. Бог чу молитвите ни, оцеляхме. Ние не разбрахме защо се случи този кошмар, каква е вината ни. Затова днес много разчитаме на младите хора, на християнското им възпитание.

В салона на енорийския дом момичета и момчета свиреха на китари; те пееха за необходимостта да простим на враговете си, ако искаме да имаме по-добро бъдеще...

Но пътят от новия мост на река Неретва към столицата Сараево е изпитание за човешката съвест: разрушени, опожарени къщи спират дъха пред картината на онова, която се е случило преди няколко години. Дори пролетната хубост на красива Далмация не успя да прогони мислите за страданията и жертвите, които понесоха хората в Босна и Херцеговина.

За тази война ние, обикновените хора, бяхме чели от вестниците; гледахме демоничната сила на черните ангели от екрана на телевизора. В началото на 1996 г. католическият вестник „Истина – Veritas“ публикува отворено писмо на млада монахиня от католически манастир в Босна. Тя описваше кошмара за изнасилването ѝ в светата обител от няколко сръбски военни и в резултат на това – натрапената ѝ нежелана бременност. В обръщението си към вярващите хора по света, където разпращаше посланието си чрез медиите, тя съобщаваше, че няма да

прекъсне бременността от незнайния насилник, за да не извърши грях, като погуби човешки живот! Няколко дни мислех за този случай. Дали пък Бог не е решил да извърши обрат в библейското отношение към жената? Обратно на тълкуванието за изкустителката Ева, сестрата в Босна е била изнасилена, за да остане невинна. Хищникът е извършил подлото си деяние и е отминал; разчитал е на физическата сила, властта, оръжието. Написах й писмо чрез католически вестник, но не знаех дали го е получила; тя вече беше решила да напусне обителта и да се върне при родителите си. Сега очите ми я търсеха из полето със зеленчукови градини, пред домовете на боголюбиви хора; опитвах се да я разпозная сред майки с малки деца, на които Бог е обещал добро бъдеще. Може би съм я срещнала заради силното си желание? А навярно нейната съдба не е единствена за тези места, където войната показваше страшното си лице чрез насилие и смърт?

В големите жилищни блокове на Сараево, частично разрушени от бомби, днес отново живеят хора. Раните на спомена не са зараснали: в съседство с обгорените балкони се виждат антени на телевизията. Бригадите за възстановяване на разрушенията ще имат работа за години. Около 5 хиляди деца и 9 хиляди възрастни са убитите само в този град. Съдбата на много прокудени и изселили се от кошмара на войната все още е неизвестна. Затова не се знае дали в грамадите на руините от високи жилищни блокове няма неоткрити жертви.

Тук 90% от жителите са мохамедани, 10% – християни: католици и православни. Но съжителството между тях никога не е било повод за вражда, а във вярата са проявявали толерантност, защото знаят, че Бог е Един за всички. Онова, за което нашата българска група се молеше в храма „Сърце Иисусово“ на града, беше никога подобна участ да не сполети отново този красив град, жителите му... И скъпата ни България!

Шосето към градчето Олово минава край огромното ново гробище на Сараево. То се виждаше в далечината с еднакви, подредени в редици светли гробове – жертвите на войната.

Въздъгнах и внезапно си спомних 1975-а, когато сама, с раница на гърба, тръгнах по пътя на Първа Българска армия в Унгария. Бяха изминали 30 години от края на Втората световна война. В градчето Харкан тогава посетих голямото българско гробище на загинали войници, предимно български, от последната фаза на войната. Тези млади мъже и момчета не са се върнали в родните си къщи. Имената по техните вече потъмнели надгробни камъни трудно се разчитаха, но две възрастни жени не бяха забравили драмата, оставила незаличими следи върху

тяхната памет... Сега, недалече от жертвеника на Сараево, се питам дали след 30 години събитията на тази последна война тук ще се помнят. Дали белите камъни ще потъмнеят? Дали политическите и военните страсти ще станат по-благоразумни и човеколюбиви?... Въпросите ми продължиха до църквата в Олово.

* * *

Тук, на десетина крачки пред входа на храма „Света Богородица“, изграден през 1930 г., има голям оброчен камък, останал от времето на първия манастир, издигнат на това място през XIV век. От него тръгвали монаси да разпръснат по неизвестни места светлината на вярата в Исус Христос. И днес куполът на храма се вижда високо в скалите, над които минава пътят от Сараево. В този район са повече хората с мохамеданско изповедание, затова в околните градове и села се виждат джамии. И тук, в градчето на богатите оловни рудници, царувал мир:

– Но как, защо започва голямото зло, ние не знаем – отец Бенислав, монах свещенослужител в християнския храм, огледа и ни показа пукнатините, останали от преди седем години при една от атаките на военните. – Покрих чашата с причастието и го внесох в олтара, защото вярвах, че Бог ще пощади свещеното място... Така стана. Една джамия на 500 метра по-долу беше унищожена до основи само за половин час и Олово даде своите първи жертви...

От векове в разгара на лятото за Голяма Богородица през август тук се събирали християни от съседните селища, за да благодарят за живота и плодородието на земята. С волски кола и каруци те пристигали с цветя, веселие, големи хлябове и оставали два дни, за да изпълнят традицията на своите предци. По-късно започнало изселването им от тези земи, оставали все по-малко; но идвали на осветеното място дори когато първият манастир бил разрушен и от него останал единственият обгорен камък.

За шест века само два пъти християните от съседни села не се събирали – през 1943 година, когато Втората световна война стигнала до Олово. И през 1992 година, когато сръбски военни части се настанили на два километра от църквата.

Тогава пътят за Сараево и съседните селища бил прекъснат.

Страхът, разрухата, отчаянието обземали земята и душите на всички поселници. Гласът на ходжата не спирал да моли Бога за милост, а отец Бенислав, останал единствен свещеник, сутрин и вечер отслужвал сам Света литургия с молитва за мир!

Въпреки надеждите му седмица преди Успение Богородично на 15 август 1992 г. той разбрал, че тази година в храма няма да дойдат вярващи. Жените от съседните къщи попитали духовника защо е толкова тъжен, а той им напомнил за предстоящия светъл ден, когато ще бъде сам...

– Но сутринта, когато изнесох Евангелието от олтара, видях, че на пейката имаше хора. Осем жени християнки, десет мохамеданки, двама военни от армията бяха пристигнали и тяхното присъствие сякаш изпълваше вселената! Не бях сам, в храма се молихме да се спаси нашият малък град и земята на Босна! – разказваше спомена си отец Бенислав, когато седяхме в двора на „Света Богородица“.

Нашето въображение повтаряше с неотразима сила деня на 15 август 1992 г. Ние също бяхме гости за празника.

Когато се върнахме в София, писах много, предлагам на различни вестници и списания. Ала светските издания, претоварени от истини за престъпността, за нови войни и екзотични страсти, не публикуваха редовете ми за новия живот в бивша Югославия. Малко по-късно прочетох мисълта на Елиас Канети: „Какъв писател съм аз, ако не мога да спра войната?“ Бях преживяла романтичната му заблуда. А аз съм малък, беден, неизвестен човек. Моят глас е безмълвна молитва, той не се чува. Но вярвам, че една молитва може да спре добре подготвен за война мъж. Вярвам, че когато тя излиза като вик от сърцата на хиляди майки, може да отмени полет на бомбардировач! Защото думите се превръщат в спасителни ангели, които с добро чудо могат да спрат ангелите на злото. Ако хуманният глас на нашата съвест, на творчеството не изпълни своята мисия, как хората ще повярват, че любовта наистина е по-силна от човеконенавистните страсти и интереси? Тази моя вяра остава изконна. Защото зная, че любовта на човешкото сърце е и невидимото, но всемогъщо оръжие на Бога.

Ето защо, добри хора, молете се! За онези, които вярват, че това има смисъл, Небесната царица ще повтори: „Ако знаете колко ви обичам, бихте плакали от радост!“

2000 г.

КРАЙ

© 2009 Мариана Тинчева-Еклесия

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11466>]